Impactanalyse Coronacrisis

Gemeente Woudenberg

4 Juni 2020

Gemeente Woudenberg

Het Coronavirus - Indruk scenario 6-12 maanden

Vanaf half maart is ons dagelijks leven bepaald door de aanpak van het Corona-virus. Het virus zal, naar verwachting, voor een langere periode effect hebben op alle aspecten van ons leven: de economie, onderling vertrouwen, een herwaardering van vitale beroepen en de manier waarop naar de overheid wordt gekeken. Er komt steeds meer informatie beschikbaar over hoe de komende periode eruit kan zien. De gemeente dient hierop in te spelen en dat zal vragen om bijstelling van dienstverlening en gemeentelijke ambities. Opgeteld komt hier het volgende uit naar voren:

- Reactie van de samenleving op de crisis is onzeker.
- Blijvende bestrijding virus. Testen. Contactonderzoek. Mogelijke inzet App. Soms 'piek' in besmettingen.
- Herstellen reguliere zorg. Blijvende coronacapaciteit. Bezoek met strenge regels en inzet beschermingsmiddelen. Intensieve revalidatie.
- Een combinatie van fysiek en virtueel onderwijs met wisselende groepen. Maatregelen voor sociale afstand en preventie.
- Lagere capaciteit openbaar vervoer (20-30%) met preventieve voorzieningen en regulering van gebruik (wie mag wanneer)

- Mate van compensatie door het Rijk en Europa is onzeker.
- Aangepaste kantoorrichting met kleinere bezetting. Deels veranderende supply chain: meer lokaal.
- Winkels met regulering in-enuitgang, maximum capaciteit en sociale afstand.
- Alleen kleinschalige evenementen. Horeca, musea en entertainment in aangepaste omgeving met sociale afstand.
- Sporten in aangepaste omgeving.Grote sportevenementen: geen/ beperkt publiek.
- Minder intensief verkeer.

- Beperkt reisverkeer met strengeregulering in veranderende/ wisselende internationale omstandigheden.
- Grote economische impact met personele gevolgen.
- Recreatie en ontspanning buiten met behoud van sociale afstand en toezicht op capaciteit.
- Blijvend aanzienlijk aandeel thuiswerken /digitalisering.
- Blijvend, intensief toezicht en bijbehorende handhaving. Toename incidenten.

Grote economische impact met personele gevolgen.

De uitbraak van het coronavirus leidt tot een krimp van de economie, volgens het Centraal Planbureau[1]. De situatie waarin we ons bevinden doet denken aan een oorlogseconomie, waarbij denken over de economie in normale termen niet meer voldoet. Een belangrijk deel van de Nederlandse samenleving en de economie is platgelegd geweest. Dit heeft effect op de bedrijven en de inwoners. De duur en aard van de beperkende maatregelen zullen van belang zijn voor de mate waarin deze crisis zijn effecten gaat hebben. Het CPB werkt met verschillende modellen die uitgaan van een periode waarin de beperkende maatregelen maximaal 1 jaar of langer duren. Bedrijven en instellingen produceren minder en bieden minder diensten aan, consumenten stellen grote aankopen uit en besteden nog maar een fractie van hun eerdere budget aan horeca en vakanties. De gezondheidsmaatregelen van het kabinet hebben grote impact.

Het is onvermijdelijk dat dit op termijn ook de bouw hard gaat raken, stelt het EIB[2]. Dit betekent in Woudenberg een effect op het tempo van uitgifte en start projecten, grondexploitatie en leges inkomsten. En daaraan gekoppeld de benodigde capaciteit voor planontwikkeling en plantoetsing. De mate waarin nog niet te voorspellen. Want dit kan ook leiden tot planaanpassingen, dat weer tot meer werk leidt.

Een andere belangrijke oorzaak van de krimp is een groeiend gebrek aan vertrouwen bij consumenten en ondernemers. De dienstensector en de sectoren *retail*, horeca worden samen met veel MKB, de ZZP'ers als eerst geraakt en daarmee ook de werkgelegenheid; de industrie later (pas na 1 jaar). Het beeld voor Woudenberg nu is, dat aan de poort zich meer mensen melden voor een bijstandsuitkering doordat bedrijven stil liggen. Dit betekent ook meer inzet van FTE's aan de front office om de doorlooptijd van een uitkering binnen een bepaalde tijd in stand te houden. Er vinden amper nog uitplaatsingen van uitkeringsgerechtigden naar werkgevers omdat bedrijven stil liggen. Deze mensen blijven nu in het bestand zitten. Enkele uitkeringsgerechtigden die net aan een baan worden begonnen zijn al ontslagen in de proeftijd. Naast werknemers die zich nu melden moet rekening worden gehouden met werknemers van bedrijven die nu hun orders afmaken maar geen nieuwe orders binnen krijgen. Denk aan bouw en installatiebedrijven en andere ondernemingen in de maakindustrie. Een bijstandsuitkering kost gemiddeld € 14.000. Niet bekend of Rijk bijstandsbudgetten in lopende jaar aanpast voor dit effect. Volgens huidige systematiek loopt dit een jaar later wel mee.

Het aantal uren inzet om bijstandsgerechtigden naar werk te begeleiden was net afgeschaald vanwege de bezuinigingsopgave en de daling van het aantal bijstandsgerechtigden. Als er substantieel meer mensen een uitkering gaan krijgen, is de overweging om meer begeleiding in te zetten. Inwoners die de afgelopen jaren uitstroomden uit de bijstand, bleven in veel gevallen een beroep doen op minimaregelingen. Daarom zal het beroep op minimaregelingen naar verwachting wel stijgen, maar niet sterk.

[1] https://www.cpb.nl/scenarios-coronacrisis
[2] https://www.eib.nl/pdf/Notitie%20Vooruitzichten%20voor%20de%20bouw%20na%20de%20coronacrisis.pdf

Blijvende bestrijding virus. Testen. Contactonderzoek. Mogelijke inzet App. Soms 'piek' in besmettingen.

Effectiviteit en draagvlak voor beleid en maatregelen is van belang om het virus onder controle te krijgen en met name om de impact op het zorgstelstel te verminderen. Dit geldt zolang er nog geen vaccin is en/of effectieve medicatie. Op dit moment lijken maatregelen effectief te zijn en is er ook onder de bevolking veel draagvlak voor het beleid. Op de lange termijn geldt dat onzeker is hoe dit zich gaat ontwikkelen. De druk op verspoeling van maatregelen zal hoe langer de crisis duurt, toenemen.

Aangepaste kantoorrichting met kleinere bezetting. Deels veranderende supply chain: meer lokaal.

De economische toekomst is onzeker en dat zorgt op zichzelf weer voor een grote onzekerheid met effecten op tal van andere terreinen. Grote vraag is of de al langdurige trend van globalisering zich zal versterken of juist (mede door opkomend nationalisme) dat internationale afhankelijkheden in economieën en handel bewust worden afgebouwd. Dit laatste kan vorm krijgen in de vorm van kortere productieketens en meer productiemogelijkheden in eigen land/regio. Hierbij zal ook meespelen hoe de internationale samenwerking zich verder ontwikkelen. Voor Nederland is daarbij vooral van belang in welke mate de Europese Unie (verdere integratie of tegengestelde beweging met beperkte samenwerking en mogelijk uitreden van lidstaten) zich zal ontwikkelen.

Herstellen reguliere zorg. Blijvende coronacapaciteit. Bezoek met strenge regels en inzet beschermings-middelen. Intensieve revalidatie.

De impact van de ontwikkelingen op het zorgstelsel op de lange termijn zijn onzeker. Krijgen wij te maken met een boeggolf of verdwijnt een deel van de problemen vanzelf? Ontstaan er door de crisis en het uitstel van behandelingen nieuwe vragen die de druk gaan vergroten en in hoeverre kan de zorgsector al die vragen nog opvangen?

Bij acute financiële problemen kunnen instellingen vooruitlopend op overkoepelende maatregelen aan de bel trekken bij het RISB. Op dit moment zijn er geen instellingen bekend die op omvallen staan. We krijgen in Woudenberg wel vragen van zorgaanbieders hoe om te gaan met mensen die door de beperkingen als gevolg van het coronavirus extra zorg nodig hebben. We hebben hierover de volgende lijn met de coöperatie De Kleine Schans (CDKS) afgesproken: In het licht van onze zorgplicht en om eventueel erger te voorkomen komen we tot de conclusie dat indien echt noodzakelijk (dit ter beoordeling van het Sociaal Team) extra zorg kan worden toegestaan. We hebben de CDKS gevraagd dit goed bij te houden. Tot nu toe lijken aantallen en kosten mee te vallen.

Medisch adviezen worden per advies betaald. Het is aannemelijk dat er nu minder medisch adviezen worden aangevraagd omdat mensen (bijv. hun vervoersvraag) uitstellen. CDKS handelt alleen acute aanvragen af en zal daardoor minder snel een medisch advies aanvragen. Door de maatregelen rondom corona zijn medisch advies bureaus beperkt in hun mogelijkheden tot het zien van cliënten.

Door wederzijdse afmeldingen wordt er iets minder zorg geleverd dan normaal gesproken. Vanuit het Rijk wordt opgeroepen om door te blijven betalen. Daarnaast is er mogelijk een toename van vragen voor huishoudelijke hulp doordat mensen na corona met een verzwakte gezondheid thuis herstellen en gedurende deze periode het huishouden niet zelf kunnen doen. Verder krijgen wij signalen dat de wijkverpleging (valt onder zorgverzekeringswet) minder doet. Het kan zijn dat het beroep op de huishoudelijke hulp dan toeneemt en daarmee ook de kosten voor de gemeente.

Mate van compensatie door het Rijk en Europa is onzeker.

De mate waarin lokale overheden kunnen inspelen op de effecten van deze crisis hangt ook sterk af van de mate waarin hogere overheden compensatie bieden voor gemaakte kosten en steun bieden voor herstelmaatregelen en transformatieopgaven als gevolg van deze crisis. Dit betreft vooral de extra gemaakte kosten in de zorg, (toekomstige) bijstandsuitkeringen. Bij het bepalen van het handelingsperspectief is het daarom van belang ook na te denken over wat de gemeente Woudenberg nodig heeft (beleid, middelen etc.) van anderen en wat zij zelf kan doen.

Reactie van de samenleving op de crisis is onzeker.

De grootste onzekerheid is paradoxaal genoeg ook meteen een onzekerheid die wij als gemeente op lokaal niveau het meeste kunnen beïnvloeden. Dat is namelijk de reactie van de samenleving op de crisis. Een groot deel van de effecten van een crisis hangen vaak samen met de wijze waarop wij er mee omgaan. Wie midden in een crisissituatie zit, ziet niet altijd direct wat er anders wordt en welke impact mogelijke veranderingen hebben. Deels zal de tijd dus moeten uitwijzen welke veranderen van wezenlijk belang zullen zijn. Wel kunnen overheden nadenken over hoe zij de anderhalve meter samenleving willen invullen. Ook kunnen zij ook andere alvast oproepen om te bedenken hoe zij hier mee willen omgaan. Ook kunnen overheden binnen hun eigen invloedssfeer een strategie ontwikkelen welke trends die uit deze crisis voortkomen ze juist willen versterken, welke vitale doelstellingen overeind moeten blijven en welke effecten je zou willen afzwakken en/of voorkomen.

Alleen kleinschalige evenementen. Horeca, musea en entertainment in aangepaste omgeving met sociale afstand.

Winkels met regulering in-enuitgang, maximum capaciteit en sociale afstand

Het effect van de sluiting van de horeca en geen evenementen is dat er veel meer afval opgehaald wordt bij huishoudens. Dit zal hogere verwerkingskosten tot gevolg hebben, maar misschien ook wat extra inkomsten als de grijze kliko's vaker aan de weg wordt gezet. Dit wordt gemonitord. Daarnaast is bij de milieustraat meer drukte en is er extra personeel ingezet.

De leegstand in het centrum is een groeiende zorg. Winkels hebben minder klanten door meer online kopen, wat deze leegstand kan versterken. Daarmee zouden ook activiteiten die nu vanuit de BIZ worden gedaan onder druk kunnen komen staan. Het is te verwachten dat dan naar de gemeente wordt gekeken.

Ook voor kunst en cultuur organisaties in Woudenberg geldt dat er minder/geen inkomsten zijn maar kosten wel doorlopen. Deze kosten zitten naar verwachting met name in de huurkosten en in mindere mate in personeel, aangezien veel organisaties met vrijwilligers werken. Wel missen de organisaties naar verwachting inkomsten uit deelnamebijdrage en op termijn wellicht vanuit sponsoring. Het LCKA onderzoekt momenteel (landelijk) de praktische financiële gevolgen. Uitkomsten hiervan zijn nog niet bekend.

Recreatie en ontspanning buiten met behoud van sociale afstand en toezicht op capaciteit.

De recreatiebranche mist de start van het seizoen. Voor een deel van de ondernemers vallen alle activiteiten weg, voor anderen een groot deel. Dit heeft gevolgen voor de werkgelegenheid. Het laatste onderzoek van de provincie (2015) gaf aan dat 50% van de werknemers in Woudenbergse bedrijven uit de eigen gemeente komt. In de recreatiebranche kan een andere problematiek ontstaan. Landelijk wordt al gezien dat ondernemers overgaan op huisvesting van arbeidsmigranten. Mocht dat hier ook ontstaan dan zou dit voor de toekomst handhavingscapaciteit vragen. Maar dat is nog koffiedik kijken.

Er bestaat het risico dat het aantal overnachtingen in 2020 zal achterblijven op de raming. Dit heeft een negatief effect op de inkomsten toeristenbelasting.

Een combinatie van fysiek en virtueel onderwijs met wisselende groepen. Maatregelen voor sociale afstand en preventie.

De maatschappelijke impact van de Corona-crisis is groot. Naast positieve saamhorigheid en steun, worden ook de grotere tegenstellingen zichtbaar; met name tussen rijk en arm en hoog- en lager opgeleid. Die impact wordt onder meer zichtbaar bij kinderen en jongeren, op de arbeidsmarkt, in de zorg en bij mantelzorgers. Door het sluiten van scholen en kinderopvang is de druk in gezinnen met complexe problematiek groter geworden. Dit kan leiden tot meer crises en meer benodigde zorg en dus meer kosten. Er is vanuit de regio al de vraag gesteld of we, in het geval er door de situatie rond corona meer inzet nodig blijkt te zijn (geweest) van VT en SAVE voor kwetsbare kinderen, daar dan financiële ruimte voor hebben vanuit maatregelen corona. Een antwoord op hierop hebben we niet,

behalve dat we weten dat als er meer inzet nodig is (geweest) we als gemeente niet kunnen zeggen dat we dit niet willen betalen. De meeste kinderen in het basisonderwijs blijken na weken thuisonderwijs geen onderwijsachterstanden te hebben.

Het directe effect zijn gederfde inkomsten bij kinderopvang en VVE, doordat mensen contracten opzeggen. Dit kan leiden tot een mogelijke vraag om verstrekte gemeentelijke subsidie voor reguliere kinderopvang VVE niet terug te vorderen. Kinderen in gezinnen met grote problemen worden opgevangen. Dit veroorzaakt mogelijk een vraag om compensatie voor opvang van deze groep die normaal niet wordt opgevangen. Dat is nog niet in beeld.

Blijvend, intensief toezicht en bijbehorende hand-having. Toename incidenten.

De extra inhuur en inzet kan op termijn tot meer kosten leiden. Voor 2021 zijn nog geen financiële gevolgen te verwachten. De huidige budgetten zijn samenwerkingsafspraken tussen diverse partijen en dit loopt tot op heden nog gewoon door.

De criminaliteit – zoals o.a. woninginbraken – lijkt af te nemen omdat meer mensen ook thuis zijn. Dat zorgt dan wel weer voor een (verwachte) toename van huiselijk geweld. De sterk afgenomen hoeveelheid woninginbraken betekent niet dat alle criminelen nu brave huisvaders zijn geworden. Zo is er al een toename te zien in cybercrime. Winkels & bedrijven zullen niet ontkomen aan faillissement. Die leegstaande ruimten scheppen nieuwe kansen voor ondermijnende criminaliteit.

De kans op digitale ontwrichting (door aanvallen van hackers) neemt toe en zal nu een nog grotere impact hebben vanwege de toenemende afhankelijkheid van technologie. Daarnaast zullen digitale middelen een steeds grotere rol gaan spelen bij de handhaving van maatregelen. Dat brengt tegelijkertijd de vraag met zich mee of onze privacy daarbij voldoende geborgd is. Digitalisering zorgt voor een verlies aan privacy. De huidige digitale versnelling vergroot dit. Er is aan de ene kant steeds meer bewustheid rondom privacy door o.a. de werking van de AVG. Het gedrag van inwoners lijkt echter niet veel te wijzigen. Gemeenten kunnen burger bewust maken van risico's die er zijn en bij eigen beslissingen over de inzet van slimme technologie (bij handhaving, openbare ruimte, infrastructuur) de privacy van inwoners waarborgen en hier transparant over communiceren. Mogelijk ontstaat er meer druk vanuit politiek en samenleving om juist de grenzen op te zoeken rondom het gebruik van big data en digitale surveillance om het virus onder controle te krijgen.

Minder intensief verkeer.

Lagere capaciteit openbaar vervoer (20-30%) met preventieve voorzieningen en regulering van gebruik (wie mag wanneer)

Minder verkeer is in Woudenberg zichtbaar in het vervoer van bijzondere doelgroepen. Hier is in de regio overeenkomen dat we, gelijk aan de landelijke richtlijnen, 80% als bevoorschotting doorbetalen. Deze bevoorschotting wordt, indien er een andere vergoeding komt, later verrekend.

Beperkt reisverkeer met strengeregulering in veranderende/ wisselende internationale omstandigheden.

In Woudenberg leidt de afstandsbeperking bij de buitendienst tot vervoersproblemen. Men kan niet meer met vier man in de bus. Dit wordt nu praktisch opgelost, maar als het langer duurt, zijn andere structurele oplossingen nodig. Daarnaast zijn kosten gemaakt in het beperken van het reisverkeer door afzettingen in het buitengebied en bij supermarkten.

Blijvend aanzienlijk aandeel thuiswerken /digitalisering.

Nu het ongewis is wanneer en of we terug kunnen gaan naar de oude arbeidsomstandigheden, zijn wij ons aan het voorbereiden op werken met 1,5 meter afstand in de gemeentelijke panden. Dit betekent dat het thuiswerken langer gevraagd zal worden. We zijn in gesprek over de consequenties hiervan, de risico's en de voordelen en de effecten op bv kosten per werkplek, vitaliteit etc. Op de werkplekken in onze gebouwen heeft dit ook effect: (iets) minder werkplekken, speciale looproutes, maatregel afspraken etc. Ook dit heeft zijn weerslag op diensten, huisvesting, samenwerking, faciliteiten, bijeenkomsten etc.

Zolang er nog buiten gewerkt mag worden speelt dit in Woudenberg voor het werken in de leefomgeving minder. Het wijkonderhoud gaat vooralsnog door, maar lag wel op lager pitje. Aantal medewerkers zijn meer thuis geweest i.v.m. opvang kinderen en thuisonderwijs. Later zal er waarschijnlijk een inhaalslag gemaakt moeten worden om te voldoen aan de beeldkwaliteit. Het effect hiervan kan zijn dat extra aannemers moeten worden ingehuurd.

Dat wordt anders als er zwaardere maatregelen worden genomen, waardoor aannemers niet meer verder kunnen/mogen werken. Echter blijven orders uit omdat zowel particulieren als ondernemingen nu niet geneigd zijn te investeren. Hier ondervinden ondernemers negatieve gevolgen van. Vergunningen voor kabels en leidingen (nutsbedrijven) worden nog wel verleend. Er komen nog steeds vergunningaanvragen binnen en deze worden verleend. Wij gaan er van uit dat gravende partijen zelf uitmaken of het verantwoord is. Daarbij willen we zeker niet tegenhouden dat storingen worden opgelost. Telecombedrijven hebben wel in het algemeen aangekondigd geen regulier geplande werkzaamheden te doen om het thuiswerken e.d. niet te hinderen. We zien wel dat Vitens haar werkzaamheden heeft opgeschort in de Nico Bergsteijnweg, waardoor de werkzaamheden van de uitvoering zijn vertraagd en uitgesteld.

Communicatie met bewoners is nu anders. Hierdoor ontstaat vertraging in de voorbereiding van werkzaamheden. Zo zal de communicatie voor het woonrijp maken Prinses Amalialaan anders ingevuld worden (schriftelijk) en hierdoor zullen we vertraging oplopen. De voorbereiding herinrichting Mesdaglaan heeft vertraging opgelopen op door ziekte van collega's en de uitvoering zal dus later starten.

Het thuiswerken heeft ook effect op de afvalstromen richting de milieustraat. Veel mensen zijn extra gaan opruimen in huis en in de tuin. Ook zien we extra afval door kluswerkzaamheden van inwoners.

Sporten in aangepaste omgeving.Grote sport-evenementen: geen/ beperkt publiek.

Sportverenigingen lopen inkomsten mis, terwijl kosten wel doorlopen. Inkomsten, welke men misloopt zijn met name de kantineopbrengsten (dit geldt voor de verenigingen met eigen kantine en voor sport- en cultureel centrum de Camp). Ook kunnen mogelijk op termijn sponsorinkomsten minder worden, aangezien sponsoren minder te besteden hebben en andere keuzes maken m.b.t. de besteding.

Vraagstuk is hoe stichting ABC en sportpark de Grift de huur gaan doorberekenen aan sportverenigingen voor de wel ingeroosterde, maar niet gebruikte uren. Of verenigingen maken deze kosten wel, terwijl er geen gebruik tegenover staat. Of wanneer de stichtingen de niet gebruikte uren (door Corona) niet doorberekenen, dan missen de stichtingen (als exploitant) weer inkomsten. Ook is het de vraag hoe de leden omgaan met wel contributie betalen, maar niet sporten. De landelijke tendens (en oproep aan inwoners) is om deze contributies wel gewoon te betalen.

Vanuit commerciële aanbieders zijn geen signalen binnengekomen, al geldt ook voor sportscholen, e.d. dat zij wel kosten maken, maar minder/geen inkomsten hebben. Een landelijke lijn is de oproep aan klanten om de kosten lidmaatschap wel door te betalen. Verschillende sportscholen hebben landelijk besloten om de gemiste tijdsperiode waarin klanten niet kunnen sporten aan de achterkant van het contract/abonnement er aan vast de plakken (dus langere looptijd).

Zowel sportverenigingen als sportclub kunnen onder voorwaarden aanspraak maken op € 4.000 bij het noodfonds van het ministerie. Daarnaast onderzoekt NOC*NSF momenteel of er voor sportverenigingen (van de bij hen aangesloten sportbonden) een noodfonds kan worden gestart. De KNVB heeft inmiddels besloten om de komende twee maanden geen contributie te innen bij de voetbalverenigingen. Mogelijk volgen meer sportbonden met dit voorbeeld.

Bronnen:

- *Analyse en input budgethouders Programmabegroting Woudenberg*
- *Publicaties o.a. COT, CPB, EIB.*
- *Coronaspiegel Amersfoort*